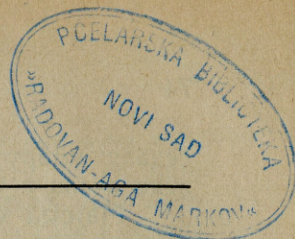

У Земуну, Јуни 1933.

ПОД ВИСОКОМ ЗАШТИТОМ
ЊЕГ. КРАЉ. ВИС. НАСЛЕДНИКА ПРЕСТОЛА ПЕТРА.

ИЛУСТРОВАНИ ОРГАН „СРПСКЕ ПЧЕЛАРСКЕ ЗАДРУГЕ“

Б р о ј	Издаје једанпут месечно Уредник	Година
6	КОСТА СЕПЕРОВАЦ беручитељ грађанске школе.	XXX

В. ЈОВАНОВИЋ, Крагујевац.

ПЧЕЛАРСКИ КАЛЕНДАР.

ЈУНИ.

Још се више развио по ливадама цветни ћилим од нај-разноврснијег цвећа, докле га не свију вредне косачеве руке. У Шумадији, Моравској и Дринској бановини ливаде дају главну пашу пчелама. Липова паша је једва приметна. Тек од Лапова низ Мораву, до њеног утока у Дунав, багрем даје главну пашу пчелама. Кад се половином јуна покосе ливаде паше нестаје, а повраћа се тек о Илиндану, на отави, ако буде било летњих киша.

Касно пролеће, са хладним и кишовитим данима у мају, задржало је вегетацију биља и ограничавало излет пчела у бујном месецу мају при цветању зановета, дивљег кестена и багрема. Као последица тога пчелиња су друштва на мом пчелињаку избацивала зрело трутовско легло и спречавала повратак трутова у кошницу од 9—14 маја, када ово пишем. И није ни мало утешно кад пчелер у мају гледа, како на

седалу умиру гладни трутови, у место да се чује весела зука пчела и бујних ројева.

Мајска хладноћа успорила је не само ројидбу но и јачање пчелињих друштава, која су сада пуна легла. Сва резерва у меду утрошена је на исхрану легла, јер су пчеле услед кише и хладноће врло мало искористиле пашу. Могле су се видети укочене пчеле од хладноће на цвету од дивљег кестена. А ако тако потраје и кад буде багрем цветао око 22. маја?! Та хладноћа утицаће, да ће ове године бити мало ројева у мају. Истрајан пчелар неће клонути. Он ће снажење пчелињих друштава потпомагати. Он неће дозволити да му пчеле сада гладују. Али зато није требало испразнити све канте с медом и истрести мед из оних оквира остављених у резерви, да се у злу нађу. Због кише и хладноће дешава се да и у сред лета пчеле не излећу по 7—8 дана. Али тада треба притрчати пчелама у помоћ. И не слушати оне наше заборављене пчеларе који саветују, да не треба отклапати мед у саћу нити сада у опште помагати пчелиња друштва..... Али треба одабирати и оно што се пише о пчелама. Треба ићи путем којим нас је повео професор Јован Живановић.

* * *

Ако се очекивање ројева из плетара продужује, или пчелар нема могућности да непрестано бди на пчелињаку треба ове вештачки изројити. У ту сврху донети на пчелињак онолико кошница оквиријача, колико има снажних пчелињих друштва у плетарама. Оквиријаче да су толико велике да у њих могу стати плетаре и да се по том добро затворе да пчеле могу само на лето улазити и излазити. Ове оквиријаче са плетарама у њима наместити тачно на оно место где су биле смештене поједине плетаре. Кад се после 4—5 дана примети да су пчеле из плетара потпуно навикле на лето оквиријаче, а у природи има добре паше за пчеле, треба плетаре вештачки изројити на један од ова два начина:

а) У плодиште оквиријаче метнути све испуњене оквире са саћем. Преко плодишта треба наместити хоризонтални заклопац; на овом заклопцу треба да има округла рупа око 32 цм. у пречнику. Над ову рупу наместити плетару, која је била у тој оквиријачи, пазећи при том да саће из плетаре буде у истом правцу према лету оквиријаче, као и саће у плодишту оквиријаче (т. ј. саће се не сме укрстити). По том лето на плетари и њен састав за заклопцем на оквиријачи треба затворити крпама. Ове крпе претходно потопити у блатну кашу направљену од $\frac{1}{2}$ иловаче и $\frac{1}{2}$ кравије свеже балеге. Том блатном кашом премазати целу плетару у тежњи да пчеле могу излазити и улазити једино на лето плодишта оквиријаче. Кад се плетара осуши покрити је каптаром или кровном-терисаном хартијом (руброндон, грозитом и т. сл.)

Све оне сувишне пчеле које су се скупљале око лета плетаре прећиће на саће у подметнутом плодишту. И по свом природном нагону упустиће се. Ако је плетара пуна меда и легла матица ће убрзо прећи на подметнуто саће и залећи га. Кад буде залежено 4—5 оквира треба с плодишта скинути плетару са подметнутим заклопцем и однети на ново место у пчелињаку. Том се приликом уверити, где је остала матица. Ако је матица остала у плетари а у оквирима нема матичњака треба у ово плодиште додати резервну матицу у кавешчићу или матичњак. Ако је, пак, матица остала у оквирима а у плетари има матичњака оставити на миру и плодиште оквирњаче и однесу плетару. Но ако у плетари нема ни матице ни матичњака треба је сутрадан опет прегледати на новом месту у пчелињаку и додати јој у кавешчићу младу оплођену матицу. Природније је, а и успех је бољи, ако се у плетари измени матица додавањем младе оплођене матице. Јер је много лакше у оквирњачи заменити стару матицу која се из плетаре спустила у плодиште оквирњаче; и

б) Кад у плетари има зрелих матичњака искуцавањем одузети матицу и половину пчела, па све сручити на оквире намештене у плодиште оквирњаче у којој је стајала плетара. У том случају после искуцавања плетару однети на ново место у пчелињаку. Ако се има могућности у плодиште оквирњаче, у које смо сручили матицу са искуцаним пчелама, додати један оквир са медом и отвореним леглом. При искуцавању пчела из плетаре пазити да у плетари остане довољно младих пчела за покривање легла у саћу.

Напомиње се, да ће плетаре на новом месту у оба наведена случаја изгубити све старе пчеле — доносачице воде, која им је потребна. Да се у томе помогне треба плетаре сваког дана индивидуално напајати. Треба два пута дневно у плетару подметати мокар сунђер, или пчеле мало попрскати прскалицом која даје врло слаб млаз од ситних капљица млаке мало посољене воде.

Све празне кошнице треба да су потпуно чисте и припремљене за употребу. Плетаре морају бити добро олепљене. пчеларска капа, димилица, материјал за димљење, матичњак, мотка и ројњача за скидање ројева треба да се нађу при руци на пчелињаку. И све остало у најбољем реду.

Да би се рој ухватио на погодном месту, на гранама ниским, треба свакодневно жељена места мазати свежим матичњаком (*Melissa officinalis*). Неки пчелари за ову сврху купују из апотеке есенцију *melissa*. Други опет по дрвећу наместе добро намазане плетаре у које каткад улећу сами ројеви. Но ако се и поред свега труда ухвати рој на високу грану, где се не може лако стрести, треба један оквир са отвореним леглом везати на високу мотку и наднети га над ројем. Неки пчелари за ову сврху праве нарочити омотач

оквира са отвореним леглом у који се увуче оквир. Тако нешто има и у неким немачким пчеларским ценовницима. Пчеле са високе гране врло брзо пређу на наднесени оквир са отвореним леглом. Но често је тешко кроз гране спустити оквир са ројем. То се мора радити са највећом пажњом и стрпљивошћу.

Ако се при пуштању ројева деси пчелар на пчелињаку може каткад рој ухватити одмах у добро намазану ројњачу. Кад се рој стресе у ројњачу ову наместити у хладу испод дрвета на коме се рој ухватио. Кад се потом рој смири стрести га у оквирњачу. Хука других ројева који се пуштају и весела зука младих пчела често узнемире и тек стресени рој, да овај побегне. Да се ово предупреди треба у средину оквира, на које стресемо рој, ставити један оквир са отвореним леглом. Неки пчелари стресају рој у оквирњачу пред сам мрак, а дотле га држе у хладовини па чак омотају плетару ројњачу са тилом. Није то рђаво али се дешава да ројеви побегну из оквирњаче други и трећи дан по истресању. То ће се умањити ако су кошнице и саће потпуно чисти и ако се дода оквир са отвореним леглом. Добро је и рој прихранити нарочито ако време захлади. Прихрањени рој много ће брже напредовати и вратиће пчелару дуг са великим интересом.

Ако су багремова и ливадска паша биле бујне биће доста посла са истресаљком. Па и слатког умора. А ми ћемо бити много радоснији од оних што сањају да им истресаљку замене аутоматске кошнице с ножевима, ситима и славином. Утопија је да оваква новина добије економску вредност, као и алуминиумово саће. Мора се понављати опомена: **Не трчите за неиспитаним новинама.** Од оних који саопштавају овакве и сличне новине **на првим странама листа** с правом захтевати, да једновремено саопштавају и постигнуте резултате својих огледа. У противном кратким саопштавањем неиспитаних новина, место је на последњим странама листа, **у пабирцима.** Не буде ли се послужала опомена остаће празне канте, па заиста неће требати ни истресаљка. Бољи је пут који води усавшавању и појефтињавању истресаљке. И ширењу позитивних знања из пчеларске науке и технике.

Ако је багремова паша напунила саће с медом биће доста посла око истресања меда. Тај се посао може одлагати ако има резервних медишта и оквира са саћем. Мед се може истресати из оквира чим буде поклопљен. Само тако и моћиће се сортирати мед по биљкама које га дају. Мед не треба истресати из плодишта. Он припада пчелињим друштву. Оно што је у наставцима, медиштима, припада пчелару. Плодиште у Дадан-Блатовим кошницама има 12 оквира. Ако је паша врло добра могу се одузети 2—3 оквира са багремовим медом и чувати у резерви за додавање у јесен, а на њихово

место додати толико оквира са празним саћем да их напуне ливадским медом. Али то се може чинити ако је паша врло добра, и ако има резервних оквира. Оквире с леглом не треба у опште носити у истресаљку па ма они били из медушта. Треба спречавати прелаз матице из плодишта у медуште. То се постиже довољно пространим плодиштем, као што је Дадан-Блатово, уклањањем пуних оквира с медом и најзад употребом Мирбахове решетке, која мора бити саставни део свију кошница мањих од Дадан-Блатове (Мирбахова решетка је израђена од ваљкастих дрвених, гвоздених или алуминијумових прUTOва; Ханеманова решетка је у ствари исечени лим.)

Мед треба држати у земљаним глеђосаним судовима (ћуповима), стакленим теглама и кантама од белог калајисаног лима. Ако се мед жели држати у бурадима ова треба да су израђена од липовине. По сипању меда у судове ове незатварати већ повезати ретким платном све док се мед добро не препени и пена не уклони. У пени ће бити и ситних мрвица воска које се голим оком једва виде. Обратити пажњу да деца не би и нехотице бацила у мед коју мрву хлеба, да ова не би мед покварила. Препењавање меда брже ће се извршити ако судове с медом изложимо директним сунчевим зрацима. По том мед треба сместити у какву суву просторију, заштићену од прашине и влаге.

Старо саће треба избацити из плодишта и приликом истресања меда, постепено померајући га у крај да би се ослободило евентуално зложеног легла. И сво трутовско и неправилно саће треба замењивати целим листовима вештачког саћа. Корисна употреба резервног саћа при истресању меда и проширивању пчелињег друштва, и снажење пчелињих друштава у невољи, додавањем резервних оквира пуних меда, увек ће повећавати пчеларев успех у раду.

Прочитати календаре из месеца маја. Пчелар треба да има времена да прочита о животу пчела и летњим пословима на пчелињаку оно што су писали наши познати пчеларски учитељи гг. Ђорђе Коларовић, Др. Сима Грозданић, Коста Сеперовић и почив. Сима Жигић, доследни ученици пчеларске науке, којој је у нас поставио темељ, отац нашег напредног пчеларства благопокојни проф. Јован Живановић.

Дужност је сваког пчелара да буде члан пчеларског друштва, и да чланарину уредно плаћа.

Др. С. ГРОЗДАНИЋ, Срем. Карловци

Пчеларство у Срем. Карловцима и околини.

(Свршетак)

3. Послови у сезони узимљавања (август, септембар, октобар). И ако се у овој сезони јавља главна паша, на коју овдашњи пчелари највише циљају, ипак сам ову сезону назвао сезона узимљавања. То сам урадио, да сваки пчелар зна где се у ствари налази, и да се не би сувише занео за главном пашом.

На доброј паши од белог босиљка пчелиња друштва имају прилику да још једанпут покажу сву своју моћ. Босиљкова паша може бити врло јака и дуготрајна (по 6 недеља и више). На овој паши пчелари из положених кошница ваде мед 2—3 пута у току месеца августа и септембра, а из кошница са наставцима по 1—2 пута.

Што се тиче путовања, и овом приликом напомињем да путовање са кошницама настављачама није тако практично као са положеним кошницама, чак ни кад се путује жељезницом.

На босиљковој паши не треба у никаквом случају одвајати решетком плодиште од медишта, јер матица у августу и септембру треба да залеже што више саћа. Она ће имати на расположењу много саћа, само онда ако се не употреби решетка између плодишта и медишта.

У доброј години пчеле на босиљковој паши брзо пуне саће медом. Матица у томе случају бира ћелије, које нису залишене медом. Треба, наиме, знати да пчеле на интензивној нектарној паши у првом реду заливају ћелије у плодишту. С тога матица, кад нема никакве решетке у кошници, има на расположењу цело гнездо. Само у целом гнезду она може да покаже сву своју моћ. Иначе, ако је ограничено на само плодиште, а пчеле ово још залију медом, онда постоји опасност, да она на најјачој паши постане најнеактивнија, или у најбољу руку да просипа јаја на патос кошнице. Ко у ову ствар сумња, нека је провери било на каквој природној или вештачкој паши.

На босиљковој паши, карловачки пчелари не треба да се лакоме много за медом и да забораве на то, да се њихове пчеле налазе у сезони узимљавања. Сваком друштву треба оставити преко 10 килограма меда босиљковца. Тај мед је одличан за зимовање пчела.

При истресању меда треба пазити да се не повреди легло. Свака пчелиња ларва у овој сезони вреди злата. Ако је матица у току паше прешла у наставак (медиште), и залегла га у извесној мери, пчелар мора пазити да не

однесе у истресаљку који залежен оквир. **Мед се истреса само из оквира који немају легла.** Оквире са леглом треба сортирати у плодишту, преневши их из наставка. Ја сам једном приликом нашао у настављачи (11×11 оквира, величине 33×25 цм) 15 оквира добро залежених, тако да ми није било могуће све те оквире стрпати у плодиште. Седам оквира сам истресао (око 15 килограма меда), па их опет повратио на старо место, оставивши медиште над плодиштем, да и даље стоји. Други пут сам истресао из медишта 25 килограма меда, дакле у свему добио сам од те кошнице око 40 килограма меда. Али осим тога имао сам у септембру 6 килограма пчела, које су ушле у зиму на добром босиљковцу, кога је у кошници било око 15 килограма. Овако јако друштво ушло је у зиму само због тога што је матица имала на расположење цело гнездо.

Вађење оквира за истресање по овоме начину пчеларења није ограничено само на један део гнезда, рецимо на само „медиште“, већ на оба дела, јер оба дела овде претстављају јединствено пчелиње гнездо, у коме има места и за легло и за мед. **Рационалније је бирати оквире за истресање, него матици ограничити активност помоћу решетке, или помоћу кабеза.**

Бирањем оквира постиже се још нешто. Из прегледаног целокупног гнезда види се, колико има неисправног саћа. У сезони узимљавања неисправно је не само старо и неправилно израђено саће, већ и трутовско саће. Пчелар у својој пракси увек има посла са саћем и пчелињим гнездом. Босиљкова паша је као поручена у овоме крају, да се на њој уреди пчелиње гнездо: да се уклони трутовско, старо и неправилно саће. Трутовског саћа пчеле сваке године израде по нешто, а старо и неправилно саће може да потиче из ранијих година. Мислим, да нема пчелара, који не би знао, како је тешко обновити пчелиње гнездо. Није могуће пчелиње гнездо обновити одједанпут, јер у периоду рада то не дозвољава (у већој или мањој мери) легло, а у периоду мира хладноћа. Зато пчелар пчелиње гнездо обнавља **постепено**, сваком згодном приликом. На босиљковој паши (нарочито при сваком истресању меда, као и при свршетку те паше), оно се може обновити бар једним делом.

Пре него што кошнице вратимо кући са паше, гнездо треба да је уређено: оквири са леглом да су сложени у једну целину, сувишно и неисправно саће да је извађено, наставци да су скинути, у колико то дозвољава јачина пчелињег друштва, и т. д.

По повратку кошница са паше треба за који дан извршити преглед. То би била **јесења ревизија кошница.** Она се у овоме крају често обавља средином септембра, а каткада и раније. При тој ревизији треба забележити све добре и рђаве стране пчелињих друштава. Безматке не смео

пустити у зиму. Њих ћемо спојити, а резервно саће оставити на сигурном месту). Изломљено и неисправно саће одмах ћемо претопити у восак. Тиме ћемо у главном завршити све послове у сезони узимљавања.

У случају да босиљкова паша изневери, што често бива у сушним годинама, онда пчеле треба узимити на меду који су сачувале од раније. Ако нема довољно ранијег меда, треба пчеле прихрањивати. Ово се **прихрањивање из нужде** обавља на време, рецимо у августу и најдаље до средине септембра, како би пчеле добивену храну могле заклопити.

Године 1924 паша од белог босиљка била је тако јака, да су многа пчелиња друштва показивала нагон за ројењем, а нека су се и изројила. Пчеларева је дужност да ову позну ројидбу сузбије. Али, ако се ипак који рој пусти, треба га сачувати и неговати. Његову вредност оценићемо приликом јесење ревизије, као и вредност маторке, из које је тај рој изишао, па ћемо према томе поступати: или ћемо та нова (јесења) друштва у зиму пустити, или их спојити са суседним друштвима одн. једно с другим.

Јесење спајање пчелињих друштава „en gros“ ја не препоручујем. Дужност је пчеларева да сва друштва до јесени доведе јака, а јака друштва не треба спајати. Спајање се врши само из нужде. Оно није правило у рационалном пчеларству овога краја.

Кад су пчеле осигуране довољном и добром зимницом, онда пчелару још остаје да уреди пчелињак, да кошницама сузи лета, да постави заклоне против ветрова и да их са надом на лепшу будућност пусти у зиму.

4. **Послови у сезони зимовања** (новембар, децембар, јануар). У овој сезони пчелар има мало послова на пчелињаку. Главни му је посао **посматрање**. Пчелињак треба да зимује у тишини, макар и под снежним плаштом. Ако кошнице зимују у пољу, треба их с времена на време обићи.

У сезони зимовања пчелар седи у топлој соби и прави обрачун о прошлој пчеларској години. Затим размишља о животу пчелињем и о својим новим пчеларским плановима. А зимски дани су необично погодни за планирање и стварање пчеларске филозофије.

VII. ОПШТИ ПРЕГЛЕД.

Из свега што сам изнео у ранијим одељцима види се, да Сремски Карловци са својом околином претстављају врло карактеристичан пчеларски крај. Ово је један од најинтересантнијих пчеларских крајева, како за студију живота пчела, тако и за студију пчеларства.

У овоме крају много је година рационално пчеларио

професор Јован Живановић, као и његови савременици: Коста Николић и Ђуро Ладњак.

Начин пчеларења који сам у овоме раду изнео није још савршен. Он се и даље усавршава, непрестано се користећи резултатима пчеларске науке. Ово вреди и за начине пчеларења других наших крајева, и дужност ће бити свакога пчелара да што потпуније изучава свој крај (месне прилике и т. д.), да што сабесније прати пчеларску науку и да на основу свега тога удешава свој начин пчеларења.

Благодарећи великој увиђавности и предусретљивости г. Светозара Ђорђевића, претседника Савеза Југосл. Пчеларских Друштава основана је год. 1929. у Срем. Карловцима Станица за пчеларство. У тој малој установи ја сам свесрдно радио све до данас, изучавајући у првом реду пчеларство овога краја. Та ми је установа омогућила да дубље завири у живот пчелињи, и да у томе животу назрем нешто велико и нешто још тајанствено.

(крај)

К. СЕПЕРОВАЦ, Земун.

Ројидба.

Ова је година доста одоцнила. Рђаво време и готово сталне кише спречавају пчелама излет и задржавају пчелиња друштва у развијању, па ће ове године ројидба пасти нешто доцније.

Стари пчелари са плетарама по броју ројева ценили су вредност и вештину пчелара, јер чим је већи број кошница у јесен сумпором угушио, тим је имао већи добитак меда и воска. Тада у пољу је било више цвећа, јер се није журило са заоравањем стрњике, било је доста угара, парлога и живица, па је до јесени била добра паша, да су и позни ројеви могли кошницу напунити саћем и медом.

У већини крајева наше лепе Југославије прилике пчелиње паше знатно су се промениле. У ројевима данас налазе радости већином само почетници који излазак роја са дивљењем и чуђењем посматрају и радују се повећавању свога пчелињака. А искусни пчелар зна, да ројидба у невреме знатно умањује добитак меда. Зато у крајевима где главна паша пада у пролеће ројидба се спречава, а где је главна паша у лето и јесен, ту се помаже ројидба, да се главна паша са што већим бројем кошница дочека. Вешти и искусни пчелари према месним приликама удешавају свој начин пчеларења.

Пре него што изнесемо разлоге за и против прво морамо бити начисто о бићу роја. Некад се пчелама приписивале људске особине па се веровало, да је рој излазак матице са својим члановима из кошнице, што им је кошница постала тесна. Рој је послао извиднице, да нађу ново погодније место за стан. А кад ми о бићу роја и о узроку ројидбе промислимо тада долазимо до уверења, да најбоље одговара природи неспречавање ројидбе. Али и пчела је домаћа животиња. Као што ми код гајења и код поступања са домаћим животињама настојимо, да нам оне што већу корист доносе, тако исто и код пчела мора се удесити, да сходно природи пчелињег друштва радимо тако, да нам и пчеле што више користи доносе. А сад настаје питање: да ли нам пчеле доносе већу корист кад их пустимо да се изроје или кад се сасвим или делимично спречава ројидба?

У нашој Југославији има крајева где главна паша пада у лето или јесен ту има предност ројидба, зато се не спречава ројидба него напротив настоји се да се помогне ранија ројидба. На пр. Словенија где је развијена трговина са ројевима. Тамо сваки пчелар тежи, да добије што више раних ројева, и то постижу спекулативним прихрањивањем у пролеће. И у другим крајевима где главна паша пада у лето и јесен настоји се да се у пролеће кошнице изроје, до јесење паше ројеви су већ развијени, да могу пашу добро искористити. Са већим бројем кошница дочека се главна паша, па је добитак већи.

Кад би пчелар са пролетном главном пашом исто урадио, он би у јесен стојао пред празним кантама и са slabим кошницама. Пресади су се много изројили, па се и они као и ројеви морају добро прихрањивати, да преко зиме не помру од глади. Наравно, прилике нису свуда тако неповољне. Али ипак може се рећи, да се пчеларење на ројидбу само у оним кријевима исплати, где главна паша долази после ројидбе. У осталим крајевима спречавање ројидбе главни је посао пчеларев.

Постоје разна мишљења код наших пчелара. Једни препоручују, да се један део кошница употреби за ројидбу, а други за сабирање меда. Други опет кажу, да би било погрешно, кад се првобитна снага роја не би искористила. Неки опет мисле, да је принос једног друштва и његовог роја већи него принос само једног друштва, код кога је ројидба задржана. Неки опет веле, како напредовање ројева иде врло брзо, да се брзо изједначе са пресадима и т. д. Нећемо више мишљења навађати, али морамо нагласити, да **обде главну улогу игра паша**. Осим тога треба знати, да чим је краћа паша, тим више треба спречавати ројидбу пре паше.

А сад да се осврнемо на питање: треба ли препоручивати потпуно или делимично спречавање ројидбе? На ово питање

тешко је дати један тачан одговор, јер у то се уплећу и друга важна питања, а осим тога морају се у обзир узети и месне прилике и околности. На пр. има ли сваки пчелар времена, да за време трајања ројидбе може на пчелињаку од 9 с. пре подне до 3 с. по подне пазити на ројеве? Може ли стално на пчелињаку бити да прати, колико ће ројева поједина кошница дати. Да ли је сваком пчелару стало, да има што више ројева? Ко има леп пчелињак и не жели га више повећавати, њему није стало да има велик број ројева, њему ројеви падају на терет. Пошто и овде паша игра важну улогу, стога се може у главном рећи ово: где главна паша пада пред саму ројидбу или за време ројидбе, тамо треба ројидбу задржавати. Дакле у крајевима где главна паша пада у пролеће треба спречавати ројидбу, да можемо главну пашу искористити. А повећавање пчелињака може постићи са прављењем вештачких ројева после главне паше.

Како ћемо спречити ројидбу? Отворено признајемо, да је пчелару при повољним приликама лакше помоћи развијање пчелињег друштва, да за главну пашу спремимо јака друштва него код јаког друштва с успехом предстојећу ројидбу задржавати за време главне паше. Нема сумње да спречавање ројидбе ради већег добитка меда не бива свагда повољно решено. Пчелиње друштво је организам, чије се развијање по утврђеном закону управља, у ком разни нагони својим начином и множином млеча одлучно утичу, те нам показују пут на решење овог питања како ће одговарати природи пчелињег друштва. На темељу ових погледа можемо ројидбу на више начина спречавати и одлагати на неко време нпр.

1. Плодиште треба да је доста пространо, да даје могућност матици да потпуно задовољи нагон за ношење јаја.

2. У пролеће чим се примети, нагон за градњу саћа, треба у плодиште обесити вештачко саће, да пчеле које граде саће свој нагон задовоље, да градњом саћа ослободе се сувишног млеча.

3. Треба проширити плодиште, биће више легла па ће се ослободити сувишног млеча пчеле које хране легло. Тако ћемо нагон за ројидбом за 2—3 недеље одгодити.

4. Од јаког друштва узећемо поклопљено легло и употребимо га за појачавање слабих друштава, а јаком друштву даћемо вештачко саће.

5. Из јаког друштва узећемо један сат са леглом и матицом и сместићемо у празну кошницу. Томе додајемо и други сат са леглом и пчелама и по један сат са рђом и медом. Ово јако друштво коме смо одузели матицу изводиће матичњаке, које ћемо употребити за прављење вештач. ројева.

6. За пресаде треба оставити друштва које се мало роје.

7. Можемо дати да праве трутовско саће и негују трутове и т. д.

С употребом наведених начина постижемо ли потпуно

спречавање ројидбе? Отворено изјављујемо, да је већином ројидба само за неку недељу одгођена. Ретки су случајеви, да је постигнуто потпуно спречавање ројидбе. Код нас паша већином кратко време траје, а док ми у другој половини маја и у јуну спречавамо ројидбу, ми је у ствари само одгајамо, а у то и паша престане а са њом престаје и нагон за ројидбом. За то једне године лако задржимо ројидбу, али друге никаква средства не помажу, нама се отму ројеви.

Неки тврде, да превешањем саћа са леглом (Прајсов начин пчеларења) с успехом се задржава ројидба. Али пошто моје кошнице имају полуоквире у медишту, с тога нисам тај начин употребљавао, па не могу о том своја опажања изнети.

Ако хоћемо ројидбу силом да спречавамо, тада се боримо против природног нагона код пчела. Спречавање ројидбе може успети, кад се почне пре појаве нагона за ројидбом. Али кад се појави нагон за ројидбом, тада спречавањем ројидбе утичемо на читав рад у пчелињем друштву, ометамо пчеле у њиховом нормалном раду и ради тога не постижемо очекивани успех и ако смо ројидбу одгодили а могуће и сасвим спречили.

Ко хоће да спречи ројидбу, тај мора из раније радити на томе, да се не појави нагон за ројидбом. Кад се појави нагон за ројидбом тада се пчеле спремају на ројидбу, ако смо све матичњаке посекали пчеле спремне за ројидбу дангубе у очекивању да се изроје. Практични пчелари увидели су, да кошнице са развијеним нагоном за ројидбу — ако спречимо ројидбу — мање доносе меда од оних кошница, код којих се није јавио нагон за ројидбу. На темељу опажања пчелари су дошли до закључка, да на пчелињаку треба држати расу пчела код којих није развијен нагон за ројидбом, зато се у пчеларским новинама истицале добре особине пчела, које се тешко односно ретко роје.

Да код ројидбе раса пчела игра важну улогу то се мора признати. Али поред тога има и других фактора, који на ројидбу утечу. Зато пчелар мора све факторе у обзир узети, мора добро познавати крај где пчелари и према месним приликама и околностима удесити свој начин пчеларења. У крајевима са раном главном пашом пчелар мора ројидбу спречавати и одлагати, док не искористи главну пашу; а после тога може кошнице изројити с надом да ће до јесени скупити себи зимницу. У крајевима са позном главном пашом пчелар треба у пролеће да изроји кошнице, јер има доста времена за развијање друштва, да може са јаким кошницама позну пашу искористити.

Зато, брате пчеларе! упознај своју околицу и прилике у којима пчелариш и добро просуди, да ли ти је рентабилније да у пролеће спречаваш ројидбу ради добијања меда или да помажеш ројидбу ради повећавања пчелињака, да са већим бројем кошница дочекаш позну пашу.

Н. СИМИЋ и В. ЈОВАНОВИЋ — Крагујевац.

Кошнице у Чехословачкој.

Že úl medu nepotí.
(Чешка народ. послов.)

Под насловом „Нова моравска кошница“ брат В. Шкваржил објавио је крајем 1932 године податке о тежњи земаљског савеза пчеларских друштава за избор нове друштвене кошнице, како би се одбациле многе разне друге кошнице. Том питању посвећене су још и многе странице листа „Рčela Moravska“ из пера више њихових истакнутих пчелара.

Брат Шкваржил саопштава у „Milotický Hospodár“, да је одлуком главне скупштине земаљског савеза пчеларских друштава за Моравску усвојена нова друштвена кошница, или још тачније рећи усвојена је само нова друштвена мера унутрашњости оквира за будућу друштвену кошницу, и ова препоручена јавности.

Усвојен је оквир за кошницу; његова ширина износи 39 а висина 30 цм. Усвојен је у главном продубљен и Адамцов оквир, чија је ширина износила 39 а дубина 24 цм. Адамцов оквир и кошница носили су још и друго име Пшеровско, по месту Пшерову.

Није препоручено да у медишту остану оквири исте величине, као и у плодишту. За медиште препоручују се широко ниски оквири 39×14 и 39×24 . Овом се препоруком омогућава искоришћење ранијих Адамчевих* оквира у медишту нове кошнице.

Сам облик нове друштвене кошнице није утврђен. Није се ни хтело ово питање решити брзим преломом, да такво решење не би било кратког века, као и оно о усвајању 5 оквира у кошници. Стављено је у задатак пчеларима да проучавају питање о изграђивању нове кошнице, па да се донесе споразумно решење после дужег испитивања и вршења опита са новим кошницама. Утврђена су само гледишта у ком правцу треба изграђивати нову кошницу за Моравску. Утврђено је, да нова Моравска кошница треба да задовољи ове услове:

1) Да кошница у руковању буде американка (т. ј. да се отвара одозго скидањем крова);

2) Да патос кошнице омогућава одржавање топлоте у кошници и ако се он као засебан део мора одвајати од плодишта кошнице;

3) Да сандук кошнице буде топао;

4) Да кров кошнице буде топао;

*) Са франтишеком Адамцем истакнутим преставником Моравских пчелара, упознао нас је професор Јован Живановић. — Српски пчелар за 1903 г. стр. 162.

5) Да облик кошнице као кутија омогућава њено држање на пољу;

6) Да свака кошница има два медишта;

7) Да сама израда кошнице буде студена;*)

8) Да лето буде пространо, а седало да буде са погодним узвишењем;

9) Да се за израду кошнице искоришћује шевар од рогоза, а за тим слама од ражи и јечма. Крајеви и углови плодишта и медишта оивичени дрвеним оквиром; и

10) Да израда буде једнообразна, проста и јефтина, а употреба практична.

Саопштавајући ово брат Шкваржил каже:

„Нова кошница треба да одговора животу пчела. Она треба да пружи пчелама најбоље животне услове. Да одговори потребама свију пчелара: да је јефтина и тачна; да није компликована. Она треба да задовољи све пчеларе — просте сељаке и професоре универзитета.

Ова кошница, каже брат Шкваржил, није само за Моравску већ и за Чешку, Шлезују и Словачку, изузећ крајева за пчелерство нарочито добрих или сиромашних са пашом.**)

Упознавајући читаоце „Miloticky Hospodar“-а брат Шкваржил подвлачи, да су раније многе пчеларске нове новине и непроучени предлози за кошницу усвојени само зато, да би се задовољили одушевљени предлагачи, без обзира на пчеле и њихов живот. „Тако је“, саопштава брат Шкваржил, после преврата један званични референт предложио да у кошници буде свега 5 оквира Адамчеве мере. Такво је предлагање било прихваћено онда у пчеларској јавности.

Брат Шкваржил упозорује своје другове: „Кошница треба да задовољи и пчеле и пчелара. И, као што тражимо од пчела да нам својим радом доносе корист са најмањим капиталом, очекујемо да и кошнице подмирујемо малим капиталом. Пчеларио сам дуго са разним кошницама па и са Лангстротовом.***) У избору нове кошнице руководила ме је брзина рада у интересу пчела и пчелара. Она ме је водила при утврђивању система у конструкцији кошнице и оквира, и одређивању броја оквира у кошници. И у раду око кош-

*) Шта брат Шкваржил разуме под израдом студеном? Да ли да оквири ударају сечимице на лето, будући се само по себи зна да материјал за израду мора бити рђав водити топлоте?

**) Да, да паша пчеларима даје идеју да стварају према њој величину кошнице. И капа се према величини главе кроји.

Назив кошнице није утврђен. Надамо се да се она неће звати ни најпогоднијом ни стандардом знања и умења. Шкваржил се нада да ће кошница носити друштвено име.

***) Брат Шкваржил каже да је летос добио меда: Из Моравске усправне кошнице 6'50 грама; из Лангстротове 13'50 грама а из нове Моравске 16 килограма.

ница тежња је, да се прилагођавамо модерном схватању недостатка времена, у толико пре што нам пчеларење није главно занимање. Проста и практична мисао треба да буде полазна мисао при стварању кошнице.

Да резимирамо јер смо на истом путу. И поред све тежње брат Шкваржилове за унифициране кошнице, и ако је „коначно“ утврђен оквир за кошницу, ми из његових речи читамо да је тај рад у превирању. Не поричемо да се то питање проучава обазриво и споразумно.

Читаоци „Српског Пчелара“ заинтересоваће се које су кошнице до сад биле највише заступљене у Моравској Друштво „Hospodar“ у Милотици највише је израђивало и продавало ове кошнице

I. Са Адамчевом мером оквира

1) Луксузна и доста скупа кошница патент бр. 9315 код које се цело плодиште једно и друго посебно извлаче као две фијоке у једном орману. Двојке, доња са 8 а горња са 7 оквира 39×24 см;

2) Хрубешова Американка са специјалним уређајем за прихрањивање и индивидуално напајање. 10 оквира у плодишту 39×24 см а 8 оквира у медишту 39×12 см;

3) Шварцов Будечак (у суштини Берлепшевска са већим оквирима) 10 оквира у плодишту 19×24 см и 20 оквира у медишту 39×12 см;

4) Шварцов Будечак — као под 3 — две кошнице спојене (Будачек двојка)

I. са мањим оквирима.

1) Чешко-моравска усправна кошница (преудеша Берлепшева) са 20 оквира 24×26 см и 10 оквира 24×13 см, и

2) Чешко-моравска усправна кошница као и под 1 — само две спојене (двојка).

Будући се у Словачкој битно разликују кошнице саопштавамо заступљеност њених најраширенијих кошница:

1) Павиљонске кошнице мађарске друштвене мере 25×18 см (Берлешев систем);

2) Бодонадијеве двојке са оквирима 27×32 см. Отварају се с бока; и

3) Нове националне кошнице „Словачке настављаче“ са оквирима 42×36 см у плодишту, и 42×15 у медишту.

Из овога саопштења карактеристично је, да су нове кошнице и у Моравској и у Словачкој добиле знатно дубље оквири у плодишту. (Моравска 39×30 см а Словачка 42×36 см). То је свакако последица великог зимског умирања пчела на малим и плитким оквирима.

Нека би ово саопштење послужило пчеларима као пострек да се више заинтересују питањем о избору кошнице за крај у коме пчеларе.

У пчеларству, као и у сваком другом привредном занимању, најзначајнији је фактор човек. У пчеларству то је пчелар, пчелар од срца и по познавању пчеларског посла. Други је фактор пчела. Тек као трећи фактор појављује се кошница јер и браћа Чеси кажу: „*Že úl među peroti*“.

ДОПИС

Битољ, 6. V. 1935.

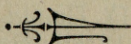
Дужност ми налаже, да опишем пчеларење овде у Битољу на југу Југославије. Почео сам пчеларити 1925 г. са једним сандуком Даданом и напредовао сам доста добро. Год. 1930 направио сам 30 сандука са једнаким плодиштем и медиштем. За те сандуке купио сам пчеле у плетарама и претерао сам у сандуке и почео сам радити са њима. Преко лета ишло је добро, али у јесен нису накупили хране за зиму, с тога сам их са шећером хранио, а унео сам их у тамну и топлу собу. Преко зиме пчеле су биле живе, а у пролеће изнео сам их напоље, излетале су два дана на чишћење, а трећи дан пале су на патос мртве. Тако ми сандуци остадоше празни.

Лане узео сам 6 плетара ради ројидбе, а лањско лето овде ни код кога није било ројева, не знамо шта ће бити овога пролећа. До месеца јуна овде добро иде, а после од јуна до октобра стално угињавају пчеле и остану слаба друштва. Паше има доста од багрене и ливада, али зашто гину није ми јасно. Друшта су здрава није било пчелиње куге, а и сада није се појавила. Живео сам у Велесу, тамо је мање паше али је сигурна, а овде у Битољу било је доста пчелара, а ниједан није могао да напредује.

Петар Пешић

РАЗНО

Пабирци — трговање са вештачким саћем.

Од наших претплатника дознајемо да су у Шумадији неки воскари, који уопште нису пчелари, почели израђивати и продавати вештачко саће. Пчелари се не могу бунити противу тога. Али су дужни уверавати се, да ли воскари раде саће од чистог пчелињег воска, или од смесе воска са парафином, стеарином и церезином. Јер ти исти воскари у својим радионицама доста троше сурогате воска за израду свећа. Код њих ће те наћи тако лепо обојени жути церизин као најлепши херцеговачки и новопазарски восак. А око невештог пчелара тешко га разликује од боје воска.